

Bojový řád jednotek požární ochrany – taktické postupy zásahu

Název:	Metodický list číslo	3 T
Vyprošťování osob, zvířat a předmětů z výtahů	Vydáno dne: 28. prosince 2005	Stran: 3

**I.
Charakteristika**

- 1) Výtahy slouží k přepravě osob, zvířat a předmětů ve svislém směru především ve vícepodlažních objektech (osobní, nákladní, stavební). Jedná se o vyhrazené technické zařízení. Zvláštním druhem výtahů je tzv. páternoster, který se skládá ze dvou šachet, v níž se souvisle pohybují kabiny, které nemají uzavíratelný vstup do kabiny. Nad a pod kabinou jsou výklopné desky, které zamezují vstupu z nástupiště do prostoru mezi kabinou při jízdě kabiny v mezipatře.
- 2) Při zastavení kabiny výtahu mimo stanici (dále jen „zablokovaná kabina výtahu“) může dojít k uvíznutí osob, zvířat nebo předmětů přepravovaných v kabině výtahu, neboť současně jsou zablokovány proti otevření dveře výtahové šachty.
- 3) Zablokování funkce výtahu může být způsobeno:
 - a) technickou poruchou
 - i) skrytou vadou materiálu konstrukce,
 - ii) poruchou hydraulických okruhů výtahu,
 - iii) poruchou elektrického zařízení, výbavy a ovládání výtahu,
 - iv) výpadkem elektrické energie (hromadný výpadek elektrické sítě),
 - v) selháním bezpečnostních prvků výtahu,
 - b) nesprávnou manipulací nebo jinými vlivy
 - i) zkřížením kabiny výtahu - nesprávné rozložení zatížení kabiny,
 - ii) destrukcí konstrukce výtahu (např. výbuchem, nárazem, požárem),
 - iii) vysokou viskozitou médií při mrazu u hydraulických výtahů,
 - iv) přetížením výtahu,
 - v) vklíněním osoby nebo končetin osoby, oděvu nebo materiálu mezi stěnu šachty a kabinu výtahu.
- 4) Pobyt v zablokované kabině výtahu má vliv na lidskou psychiku a chování, dochází ke stresům, projevům nebo vzniku klaustrofobie, přehřátí organismu (malý prostor, nedostatek vzduchu) a dalším obtížím vyžadujících následně lékařské ošetření.
- 5) Zvláštním případem nehody výtahu je pád osob, zvířat nebo předmětů do výtahové šachty nebo na strop kabiny výtahu při nefunkčnosti zabezpečení dveří výtahové šachty.
- 6) Vhodná je místní znalost provozovaných druhů a typů výtahů v hasebním obvodu a zaškolení od servisních techniků jednotlivých druhů a typů výtahů.

**II.
Úkoly a postup činnosti**

- 7) Při vyprošťování osob, zvířat nebo předmětů z výtahů je nejprve třeba:

- a) zjistit polohu kabiny výtahu a rozhodnout o způsobu vyproštění osob, navázat kontakt s ohroženými osobami, zjistit situaci v kabině výtahu, příčinu zablokování, zranění osob nebo zvířat, poškození výtahu,
- b) najít vstup do strojovny výtahu. Strojovna výtahu lanových a řetězových bývá zpravidla umístěna v horní části výtahové šachty; u hydraulických výtahů může být strojovna v libovolném místě v blízkosti výtahové šachty,
- c) vypnout hlavní přívod elektrické energie pro pohon mechanismu ve strojovně výtahu tak, aby světlo ve výtahu svítilo; vypnutí je nutno zajistit proti nežádoucímu zapnutí během zásahu,
- d) zjistit stav uzavření dveří do výtahové šachty.

Vyproštění uvízlých osob, zvířat nebo předmětů ze zablokované kabiny výtahu

- 8) Vyproštění uvízlých osob, zvířat nebo předmětů ze zablokované kabiny výtahu se provádí dopravením kabiny výtahu do nejbližší stanice a otevřením dveří do výtahové šachty, přičemž se zprovozní manuální posun kabiny výtahu, a to u:
 - a) lanových a řetězových výtahů nasazením kola nebo kliky na hřídel pro ruční posun pohybu ve strojovně výtahu; po ukončení práce s výtahem nutno provést zpětné odstranění kola nebo kliky (nebezpečí úrazu při otáčkách hřídele),
 - b) hydraulických výtahů
 - i) směr pohybu dolů - červené tlačítko nebo kolečko s označením „POZOR NOUZOVÁ JÍZDA DOLŮ“,
 - ii) směr pohybu nahoru - páka hydraulické pumpy.
- 9) Posun kabiny výtahu (dále jen „kabina“) se provádí přednostně směrem nahoru, protože pokud se pohybuje kabinou směrem dolů, může dojít k zaseknutí kabiny ve vodičkách na bezpečnostních klínech kabiny a k uvolnění lana nad kabinou. Po odlehčení kabiny (vystoupení osob) může uvolněním kabiny z klínů dojít k rychlému pohybu kabiny až do znovunapnutí povoleného lana. Pokud se přesto bude kabina spouštět směrem dolů, je nutno neustále kontrolovat trvalé napnutí lana a sledovat pokles kabiny.
- 10) Posun kabiny musí být pomalý a plynulý a jen do nejbližší stanice výtahu - podlaha kabiny a podlaha stanice musí být přibližně ve stejné úrovni; max. povolená tolerance polohy podlahy stanice je 150 mm pod podlahou kabiny tak, aby nemohlo dojít k propadnutí osob nebo předmětů do výtahové šachty. V této poloze se mohou dveře výtahové šachty samočinně odjistit. Pokud ne, je nutné jejich odjistění a nouzové otevření.
- 11) Po posunu kabiny do úrovně stanice se dveře výtahové šachty odjistí speciálním klíčem v otvoru pro nouzové otevření dveří nebo uvolnění jištění zámku nouzovým způsobem. Dveře kabiny lze otevřít i dříve s ohledem na potřebu zjištění polohy kabiny a pro komunikaci s osobou v kabině. Je ale nutné zamezit případnému pádu do výtahové šachty jak zasahujících, tak uvízlých osob nebo zvířat.
- 12) Jestliže je kabina zablokována v mezipatře a nejde ani spustit ani vytáhnout (prokluz lan), provede se nouzové otevření dveří výtahové šachty nad kabinou a umožní se vystoupení osob směrem nahoru, a to nouzovým prostupem ve stropu kabiny nebo horní částí dveří kabiny na horní nástupiště. K zajištění kabiny a závaží proti pohybu nutno použít svorky na lana u tažného kola hřídele ve strojovně výtahu a osoby je nutno jistit proti pádu do výtahové šachty. V některých případech bude nutné umožnit výstup osob za pomoci žebříku spuštěného do kabiny nebo na střechu kabiny.

Vyproštění zaklíněných osob, zvířat nebo předmětů

- 13) Před vyproštěním zaklíněných osob, zvířat nebo předmětů se nesmí pohybovat s kabinou, pokud by se tím prohloubilo zaklínění. Je-li kabina v mezipatře, provede se nouzové otevření dveří výtahové šachty nad kabinou a její zajištění proti pohybu (včetně protizávaží) podle bodu 12. Pak se vnikne do kabiny prostupem ve stropu kabiny nebo horní částí dveří kabiny na horní nástupiště, uvolní se zaklínění osoby, zvířete nebo předmětu vhodným způsobem, např. rozšířením mezery rozpínákem, uvolněním oděvu, za pomoci vaků, klínů, páčidel apod.

Vyproštění osob, zvířat nebo předmětů ze dna výtahové šachty nebo ze stropu kabiny

- 14) Vyproštění ze dna výtahové šachty se provádí z nejbližší stanice, s kabinou vytaženou nad tuto stanici. Kabina se zajistí proti pohybu svorkami na lanu u tažného kola hřídele ve strojovně výtahu.
- 15) Vyproštění ze stropu kabiny se provádí ze stanice nad kabinou zpravidla pomocí žebříku. Doporučuje se *jištění hasiče proti pádu*. Kabina se zajistí proti pohybu svorkami na lanu u tažného kola hřídele ve strojovně výtahu.

Ukončení zásahu

- 16) Po vyproštění osob, zvířat nebo předmětů z výtahu následuje zpětné uzavření dveří výtahové šachty (kabinu je třeba posunout z ideální roviny podlahy stanice a podlahy kabiny do mezipatra cca o více jak 150 mm) a kontrola zajištění všech vstupních dveří do výtahové šachty.
- 17) Výtah nemůže být po zásahu dále používán bez odborné prohlídky nebo opravy, a proto se umístí na hlavní vypínač přívodu elektrické energie pro pohon výtahu informace o vypnutí případně uzamčení přívodu. Uzamkne se strojovna; pokud nelze zamknout, předá se výtah majiteli, uživateli nebo správci, případně se strojovna zabezpečí pouze plombou (orazítkovaná páska). Je třeba také informovat majitele, uživatele nebo správce, popř. servisní organizaci (dle místních podmínek) o provedeném zásahu a opatřeních na mechanismu výtahu, případně o nouzovém nebo násilném vniknutí do strojovny nebo kabiny.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 18) Při vyprošťování osob, zvířat a předmětů z výtahů je nutno počítat s následujícími komplikacemi:
- dveře výtahové šachty nejdou odjistit při dosažení ideální roviny podlahy kabiny a podlahy stanice nebo při poškození,
 - požární a evakuační výtahy lze vypnout pouze ve strojovně výtahu a zpravidla mají zvláštní klíč pro ovládání v případě požáru,
 - hromadný výpadek elektrické energie může způsobit v jeden okamžik zablokování více výtahů, potřebu nasazení většího počtu sil a prostředků a případně práci jen při nouzovém osvětlení,
 - u strojoven pro více výtahů hrozí nebezpečí záměny hlavních vypínačů motorů, jističů a dále k riziku zachycení zasahujících pohyblivými částmi výtahů v provozu,
 - dveře strojoven výtahů mají různé druhy zámků,
 - páternoster po přerušení provozu je oprávněna spustit jeho obsluha.